

על קיר הברזל

פרסום ראשון: ראסווייט, 4 בנובמבר 1923

שפת המקור: רוסית

בניגוד לכלל היפה – להתחיל את המאמר מעצם העניין – עלי להתחיל מאמר זה בהקדמה, ומה עוד – בהקדמה אישית. את מחברם של השורות האלה חושבים לאויבם של הערבים, למצדד גירושם מן הארץ וכו'. אין זה אמת. מבחינה רגשית – יחסי לערבים הוא כיחסי אל כל שאר העמים: שוויון נפש אדיב. מבחינה פוליטית נקבע יחסי על סמך שני עקרונות. האחד, גירושם של הערבים מארץ-ישראל באיזו צורה שהיא נחשב בעיני לבלתי-אפשרי בהחלט; בארץ ישראל יהיו תמיד שני עמים. והשני, אני גאה על השתייכותי לאותה קבוצה, שניסחה את "תכנית הלסינגפורם" נסחנה לא בשביל לא בשביל היהודים בלבד, אלא בשביל כל העמים; ויסודה הוא שיווי-זכויות לעמים. ככל היהודים מוכן אני להישבע בשמנו ובשמ צאצאינו, שלעולם לא נפר שיווי-זכויות זה ולא נעשה נסיון לגירוש או לדיכוי. כפי שרואה הקורא, הרי זה "אני מאמין", האומר כולו שלום. ואולם במישור אחר לחלוטין מתייצבת השאלה, אם אפשר להגיע להגשמת מחשבות של שלום בדרכי שלום. כי הרי דבר זה תלוי לא ביחסנו אל הערבים, אלא אך ורק ביחסם של הערבים אל הציונות. אחרי הקדמה זו נעבור לעצם העניין.

א

על השלמה מרצון בין ערביי ארץ-ישראל לבינינו אין מה לדבר כלל, לא כעת, ולא בגבולות העתיד הנראה באופק. אני מביע את הכרתי זו בצורה חריפה כזאת לא משום שנעים לי לצער בני-אדם טובים, אלא פשוט כדי שלא יבואו לכלל צער: כל בני-אדם הטובים הללו להוציא את הסומים מלידה, הבינו בעצמם זה מכבר כי אי-אפשר לחלוטין לקבל את הסכמתם מרצון של ערביי ארץ-ישראל להפיכתה של ארץ-ישראל האחת מארץ ערבית לארץ בעלת רוב יהודי.

יש לו לכל קורא מושג כללי על דברי ימי ההתיישבות של ארצות אחרות. אני מציע לו להיזכר בכל הדוגמאות הידועות; ויואיל-נא לאחר בדיקת כל הרשימה לנסות ולמצוא לכל הפחות מקרה אחד, שבו נעשתה ההתיישבות בהסכמתם של ילידי-המקום. לא היה מקרה כזה. ילידי-המקום – אחת היא, תרבותיים או לא-תרבותיים, – נלחמו תמיד בעקשנות נגד

המיישבים – אחת היא, תרבותיים או לא-תרבותיים. עם זאת דרך פעולתו של המיישב לא השפיעה כלל ועיקר על יחסו של יליד-המקום אליו. עמיתיהם של קורטס ופיסארו, או, נאמר, אבותינו בימי יהושע בן-נון התנהגו כשודדים; ואולם "האבות המהגרים" האנגלים והסקוטים, החלוצים האמיתיים הראשונים של אמריקה הצפונית, היו בחירי האדם, בעלי

פאתוס מוסרי גבוה, שלא רצו לפגוע לא רק באיש אדום-העור אלא אפילו בזבוב והם האמינו בתום-לב, שבערבה האמריקאית יש די מקום גם ללבנים וגם לאדומים. ואולם יליד-המקום נלחם באותה מידת אכזריות הן נגד המיישבים הרעים והן נגד המיישבים הטובים. שום תפקיד לא מילאה כאן גם השאלה, אם יש באותה ארץ אדמות פנויות רבות. לפי המניין ישבו בשטחי ארצות-הברית בשנת 1921 340 אלף אדומי עור; אולם גם בזמנים הטובים לא מנו אלה יותר משולשת-רבעי מיליון בכל המרחב העצום למן לאבראדור ועד ריו גראנדה. לא היה אז בעולם אדם בעל דמיון חזק כזה, שיחזה מראש ברצינות סכנה של "גירוש" אמיתי הנשקפת לילידי-המקום על ידי הזרים, שבאו זה מקרוב. ילידי המקום נלחמו לא משום שהם פחדו מדעת או מתוך הכרה ברורה מפני גירוש, אלא פשוט משום שאין שום יליד-מקום בשום מקום ובשום זמן יכול להסכים לכל התיישבות שהיא.

כל עם, שהוא מיושבי-הארץ, בין שהוא עם תרבותי ובין שהוא עם פראי, רואה בארצו את ביתו הלאומי, בו הוא רוצה להיות ולהישאר לעולמי-עד בעל-בית גמור; לא רק לבעלי-בית חדשים, אלא גם למשתתפים, או לשותפים חדשים בהנהלת משק-הבית, הוא לא יתן רשות-כניסה מרצונו הטוב.

דבר זה מתייחס גם אל הערבים. עושי השלום בקרבנו מנסים לשדל אותנו, כאילו הערבים הם או טיפשים, שניתן לרמותם על-ידי ניסוח "מרוכך" של מטרותינו האמיתיות, או שבט אוהב-בצע, שיותר לנו על בכורתו בארץ-ישראל תמורת רווחי תרבות וכלכלה. אני מסרב לחלוטין לקבל השקפה זו על ערביי ארץ-ישראל. מבחינה תרבותית הם פיגרו מאחורינו כ-500 שנה, מבחינה רוחנית אין הם מחוננים בכוח-הסבל שלנו, אף לא בכוח-הרצון שלנו; ואולם בזה גם מסתיים ההבדל הפנימי בינינו. הם פסיכולוגים דקי-הבחנה בדיוק כמונו, ובדיוק כמונו נתחנכו מאות בשנים על שיטת הפלפול החרף: נספר להם מה שנספר, הם מיטיבים להבין את הנעשה במעמקי נשמתנו, כשם שאנו מבינים את הנעשה במעמקי נשמתם. ואל ארץ-ישראל הם מתייחסים, לכל הפחות, באותם אהבה אינסטינקטיבית ובאותה קנאות אורגאנית, שבה התייחסו האצטקים אל מכסיקו שלהם, או הסיאוקסים אל הערבה שלהם. ההזייה על כך, שהם יסכימו מרצונם להגשמת הציונות תמורת נוחיות תרבותית או חומרית, שעתיד להביא להם המיישב היהודי, – הזייה ילדותית זו נובעת אצל

"חובבי- הערבים" שלנו מאיזה יחס של בוז שיסודו בדעה קדומה, אל העם הערבי, מאיזו הצגת-דברים בלתי מבוססת על גזע זה, הרואה בו אספסוף רודף שלמונים, המוכן לוותר על מולדתו תמורת רשת טובה של מסילות-ברזל. הצגת-דברים כזאת אין לה שום יסוד. אומרים שלעיתים קרובות ניתן לשחד ערבים בודדים, אך מזה אין להסיק, שערביי ארץ-ישראל בכללותם מסוגלים למכור את רגש הפאטריטיזם הקנאי שלהם, רגש שאפילו הפאפואסים לא מכרו אותו. כל עם נלחם נגד מיישבים על עוד יש לפחות זיק של תקווה להיפטר מסכנת ההתיישבות. כך עושים וכך יעשו גם ערביי ארץ-ישראל כל עוד יש להם לפחות זיק של תקווה.

ב

רבים מאתנו עדיין סבורים בתמימותנו, כאילו חלה איזו אי-הבנה: הערבים לא הבינו אותנו, ורק משום כך הם נגדנו; ואולם אילו אפשר להסביר להם, עד כמה צנועות הן כוונותינו, היו הם מיד מושיטים לנו את ידם. זוהי טעות, שכבר הוכחה לא אחת. אזכיר מקרה אחד מרבים. לפני שלוש שנים, בעת ביקורו של מר סוקולוב בארץ-ישראל, נשא הוא שם נאום גדול על אותה אי-הבנה. הוא הוכיח בראיות חותכות, כי הערבים טועים טעות מרה, אם הם חושבים, שאנו רוצים לקחת מהם את רכושם או לגרשם, או לדכאם: אפילו אין אנו רוצים בממשלה יהודית; אנו רוצים בממשלה המייצגת את חבר-הלאומים. על נאום זה השיב העתון הערבי "אל כרמל" במאמרו הראשי, שאת משמעו אני מוסר על-פי הזכרון אך במדוייק. הציונים מתרגשים לשווא: אין כאן שום אי-הבנה. מר סוקולוב אומר את האמת, אך הערבים יודעים אותה יפה גם בלעדיו. מובן, שהציונים אינם חולמים עכשיו לא על גירוש הערבים, לא על דיכויים ולא על ממשלה יהודית; מובן, שברגע הנוכחי הם רוצים בדבר אחד בלבד – שהערבים לא יפריעו להם לעלות. הציונים מבטיחים, שהם יעלו לארץ רק בהתאם לכושר-הקליטה הכלכלי של ארץ-ישראל. אך בעניין זה לא היו לערבים ספקות מעולם: הרי דבר זה מובן מאליו, שכן אחרת אין כלל לגרש מן הארץ אף ערבי אחד. "רק בזה" רוצים הציונים; – ודווקא בזה אין הערבים רוצים, משום שאז ייהפכו היהודים לרוב, ואז ממילא תוקם ממשלה יהודית, ואז יהא תלוי גורלו של המיעוט הערבי ברצונם הטוב של היהודים; ושלא נוח להיות מיעוט, – על זאת היהודים עצמם מספרים בדרך נמלצת מאוד. ומשום כך אין כאן שום אי-הבנות. היהודים רוצים בדבר אחד בלבד – בעליה חופשית; והערבים דווקא בעליה יהודית זו אינם רוצים.

טיעון זה של העורך הערבי הוא פשוט וברור כל-כך, שכדאי היה ללמוד אותו בעל-פה ולהניחו ביסוד כל ההרורינו לעתיד לבוא בשאלה הערבית. אין זה חשוב כלל, באלו מלים הרצליות או סמואליות – נשתמש להסברת מאמצי ההתיישבות שלנו. ההתיישבות גופא נושאת

בחובה את הסברתה שלה, היחידה, שאין להפקיעה, והמובנת לכל יהודי בר-דעת. להתיישבות יכולה להיות מטרה אחת בלבד; אך מטרה זו אין הערבי מוכן לקבל: כל זה הוא מטבע הדברים, ולשנות טבע זה אי-אפשר.

ג

בעיני רבים נראית התכנית כדלקמן מושכת-לב ביותר: יש לקבל הסכמה לציונות לא מערביי ארץ-ישראל, מאחר שדבר זה הוא בלתי אפשרי, אלא משאר חלקי העולם הערבי, בכלל זה סוריה, ארם נהריים (עיראק) חיג'אז, ואולי אף מצרים. אילו גם היה דבר כזה אפשרי, הרי גם אז לא היה בכך כדי לשנות את המצב מיסודו: בארץ-ישראל גופא היה הלך-רוחם של הערבים ביחס אלינו נשאר כמות שהוא. איחודה של איטליה הושג בזמנו במחיר זה, שטרנטו וטריאסט נשארו בידי השלטון האוסטרי ואולם תושביהן האיטלקיים של טרנטו וטריאסט לא זו בלבד שלא השלימו עם זה, אלא להיפך, המשיכו במרץ משולש במלחמתם באוסטריה. אילו גם היה אפשר (ואני מפקפק בכך) לשכנע את ערביי באגדאד ומכה, שארץ-ישראל אינה בשבילם אלא חבל-ספר קטן ובלתי-חשוב, הרי בשביל ערביי ארץ-ישראל היתה ארץ-ישראל נשארת גם אז לא חבל-ספר, אלא מולדתם היחידה, מרכזו ומשענו של קיומם הלאומי העצמי. ולפיכך, מן ההכרח היה גם אז לנהל את ההתיישבות בניגוד לרצונם של ערביי ארץ-ישראל, כלומר, באותם התנאים שהיא מתנהלת כעת.

ואולם גם הסכם עם הערבים הלא-ארץ-ישראליים הוא בגדר הזייה שאינה ניתנת להתגשם. כדי שהערבים הלאומיים של באגדאד, מכה ודמשק יסכימו לשלם לנו מחיר רציני כזה, שיתבטא לגבי דידם בהסתלקות משמירת אופייה הערבי של ארץ-ישראל, כלומר, של ארץ השוכנת בעצם מרכזה של ה"פדראציה" וחותכת אותם לחצאים, - עלינו להציע להם תמורה גדולה עד למאוד. ברור, שיש רק שתי צורות אפשריות של מתן תמורה כזאת: או כסף, או סיוע פוליטי, או שניהם כאחד. ואולם אין לאל ידנו להציע להם לא זה ולא זה. מה שנוגע לכסף, הרי זה מגוחך אפילו לחשוב על כך, שנוכל לממן את ארם-נהריים או את חיג'אז, כשכספנו אינו מספיק אפילו בשביל ארץ-ישראל. גם לדרדק ברור, שהארצות הללו, בעלות העבודה הזולה, ימצאו בדרך פשוטה את ההון בשוק בקלות רבה יותר משנמצאם אנו בשביל ארץ-ישראל. כל הדיבורים על נושא זה של תמיכה חומרית, הינם בעצם או תרמית-עצמית ילדותית או קלות-דעת מחוסרת מצפון. ואכן, יהא בכך משום חוסר-מצפון גמור מצדנו, אם נדבר ברצינות על מתן תמיכה פוליטית ללאומיות הערבית. הלאומיות הערבית שואפת למה ששאפה, נאמר, הלאומיות האיטלקית עד שנת 1870: לאיחוד ולעצמאות ממלכתית. בתרגום ללשון פשוטה, משמע הדבר הוא - גירושה של אנגליה מארם-נהריים וממצרים,

גירושה של צרפת מסוריה, ואחר-כך אפשר גם מטוניס, אלג'יר ומארוקו. עזרה מצדנו בכיוון זה - אפילו בעקיפין - היא בה משום התאבדות וגם משום בגידה. אנו נשענים על המאנדאט האנגלי; על הצהרת באלפור חתמה גם צרפת בסאן-רמו. איננו יכולים להשתתף בקנוניה פוליטית, שמטרתה לגרש את אנגליה מתעלת סואץ ומן המפרץ הפרסי, ולחסל את צרפת לגמרי בתור מעצמה קולוניאלית. משחק כפול כזה לא רק אסור לשחק: אפילו לחשוב עליו אין זה מן הראוי. ירמסו אותנו - ובחרפה שנהיה ראויים לה - עוד לפני שנספיק לזוז בכיוון זה.

המסקנה: לא לערביי ארץ-ישראל ולא לשאר הערבים אין אנו יכולים להציע שום פיצוי בעד ארץ-ישראל. משום כך אין להעלות על הדעת הסכם מרצון. ומשום כך בני-אדם, החושבים שהסכם כזה הוא בגדר *sine qua non* (תנאי בל-יעבור) לציונות יכולים כבר עכשיו לומר: חסח (לא) ולהסתלק מן הציונות. התיישבותנו - או שהיא צריכה להיפסק, או להימשך בניגוד לרצונה של אוכלוסיית הילידים. ולפיכך היא יכולה להמשיך ולהתפתח רק בחסותו של כוח מגן, שאינו תלוי באוכלוסיה המקומית - קיר ברזל, שאותו לא יהא בכוחה של האוכלוסיה המקומית להבקיע.

בזה כלולה גם כל מדיניותנו לגבי הערבים: לא רק "צריכה להיות כלולה", אלא גם להיות כלולה בפועל, נתחסד ככל שנתחסד. לשם מה זקוקים אנו להצהרת בלפור לשם מה זקוקים אנו למאנדאט? משמעותם בשבילנו נעוצה בכך, שכוח חיצוני הטיל על עצמו התחייבות ליצור בארץ תנאי מינהל ובטחון כאלה, שבהם תהיה האוכלוסיה המקומית, למרות כל רצונה, משוללת אפשרות להפריע להתיישבותנו באורח מינהלי או פיסי. ואנו כולנו, בלא יוצא מן הכלל, דוחקים בכוח החיצוני הזה, יום-יום, שימלא את תפקידו בתקיפות ובלא ריתוי. בעניין זה אין הבדל ממשי בין ה"מיליטאריסטים" שלנו ובין ה"צמחוניים" שלנו. אלה מעדיפים קיר ברזל של כידונים יהודיים, אחרים - של כידונים איריים, ואנשי מחנה שלישי, מצדדי הסכם עם באגדאד, מוכנים להסתפק בכידוני באגדאד (זהו טעם לפגם, מוזר ומסוכן); ואולם כולנו טורחים ועמלים יומם ולילה בעניין קיר הברזל. ועם זאת אנו עצמנו מקלקלים משום-מה את עניינינו מתוך שאנו מדקלמים על הסכם ומכניסים בלב מעצמת המאנדאט את ההכרה שהעניין איננו נעוץ בקיר הברזל, אלא בנסיגות הידברות חדשים לבקרים. דיקלום מסוג זה הורס את עניינינו; לפיכך, המשימה שמגמתה להבאיש את ריחון, להצביע על דמיוניותו ואי-הכנות שבו, - איננה רק בגדר תענוג, אלא גם חובה.

ראשית, על הטענה הנדושה, כאילו נקודת-המבט המוצעת לעיל היא בלתי-מוסרית, אני משיב: לא נכון. אחת משתיים: או שהציונות היא מוסרית, או שאיננה מוסרית. בשאלה זו היינו צריכים להכריע לפני ששקלנו את השקל הראשון.

ומשהכרענו – הכרענו לחיוב. ואם הציונות היא מוסרית, כלומר צודקת, הרי יש להגשים את הצדק בלא להתחשב בהסכמתו או אי-הסכמתו של מי שהוא. ואם א', ב' או ג' רוצים להפריע בכוח להגשמת הצדק, משום שהם מוצאים אותו לבלתי-נוח בשבילם, הרי צריך להפריע להם בזה, ושוב בכוח. זוהי תורת המוסר; ואין שום מוסר אחר.

שנית, אין משמע כל זה, שאין להעלות על הדעת אפשרות של כל הסכם מרצון שהוא עם ערביי ארץ-ישראל. כל עוד יש לערבים אפילו זיק של תקווה להיפטר מאתנו, הם לא ימכרו את תקוותם זו לא בעד אי-אלו מלים מתוקות ולא בעד שום פרוסה מזינה של לחם בחמאה, ומשום כך דווקא, אין לראותם בחזקת אספסוף, אלא עם, אף אם עם מפגר, אבל עם חי. עם חי מסכים לויתורים בשאלות עצומות וגורליות כאלו רק כאשר לא נשאר לו כל תקווה, כאשר בקיר הברזל לא נראה עוד אף לא סדק אחד. רק אז מאבדות קבוצות קיצוניות שסימתם היא "בשום אופן לא", את קסמן, וההשפעה עוברת לידי הקבוצות המתונות. רק אז יבואו אלינו המתונים האלה ובידם הצעה לויתורים הדדיים: רק אז יתחילו הם לשאת ולתת עמנו ביושר ובשאלות מעשיות, כגון ערובה נגד גירוש מן הארץ, או בעניין שיווי-זכויות, או בדבר ישות עצמית לאומית; ואני מאמין ומקווה, שאז נוכל לתת להם ערובות כאלה, שתרגענה אותם, ושני העמים יוכלו לחיות זה בצד זה בשלום ומתוך יחסי הגינות. ואולם הדרך היחידה להסכם כזה היא קיר הברזל, כלומר, חיזוקו של השלטון בארץ-ישראל, שלא יהא נתון לשום השפעות ערביות, כלומר, עצם השלטון, שנגדו לוחמים הערבים. במלים אחרות, בשבילנו הדרך היחידה להסכם בעתיד מתבטאת בהסתלקות מוחלטת מכל הנסיונות להגיע להסכם בהווה.